

דו"ח ביקורת בנושא:
בניית ביה"ס "ראשית"

טבלת אישור תקציבי לבניית בית ספר "ראשית":

אישור משרד הפנים	אישור מועצה	תקציב חדש	מקור תקציבי	הגדלה (הפחתה)	תקציב מאושר
25,6,07	26,12,06	-	משרד החינוך	-	160,000
10,6,09	17,2,09	4,988,000	משרד החינוך	4,828,000	160,000
29,3,11	28,12,10	6,988,000	תקציב רגיל	2,000,000	4,988,000
5,12,11	4,10,11	8,488,000	קרן פיתוח	1,500,000	6,988,000
7,6,12	15,5,12	6,488,000	קרן פיתוח תקציב רגיל	(1,500,000) (500,000)	8,488,000
23,10,12	9,9,12	9,009,000	משרד החינוך קרן פיתוח	1,771,000 750,000	6,488,000
30,5,13	30,4,13	12,009,000	הלוואה	3,000,000	9,009,000
18,2,14	26,11,13	16,261,000	משרד החינוך	4,252,000	12,009,000
12,5,14	30,3,14	21,626,000	משרד החינוך	5,365,000	16,261,000
	6,7,14	24,806,000	משרד החינוך הלוואה קרן פיתוח	1,580,000 1,900,000 (300,000)	21,626,000

תכנון

המועצה לא פנתה למספר אדריכלים בבקשה שיגישו הצעות לתכנון המבנה אלא היא פנתה למשרד "מילוסלבסקי אדריכלים" (להלן- "המתכננים") כדי שיתכננו את המבנה. לביקורת הוסבר שהפנייה לאותו משרד הייתה מכיוון שאותו משרד תכנן בעבר פרויקט תיירותי למועצה (לפי בקשת המועצה), שבסופו של דבר לא יצא לפועל. עלות התכנון הייתה בסביבות 40,000 ₪ שהמועצה לא שילמה למתכננים. כדי להימנע מהתשלום הנ"ל פנתה המועצה למתכננים וסיכמה איתם שבתמורה לאי תשלום החוב, יקבלו המתכננים את התכנון של ביה"ס "ראשית". הביקורת לא מצאה שום מסמך המעיד על כך ולא שום התחייבות של המתכננים שלא לתבוע בעתיד את הסכום הנ"ל.

ב- 1,506 חתמה המועצה חוזה עם המתכננים לתכנון האדריכלות, השלד, החשמל והאינסטלציה של מבנה ביה"ס, לרבות פיקוח עליון. בחוזה נכתב כי המתכננים הציעו מחיר לשירותיהם בהצעתם מיום 29,306. הביקורת לא מצאה את ההצעה הני"ל. בסעיף 8 בחוזה נאמר שהמועצה תשלם למתכננים שכר לפי 7.5% מעלות הבנייה בפועל ובתוספת מע"מ.

להלן התשלומים שקיבלו המתכננים :

₪ 44,630 - 6,11,06

₪ 89,880 - 30,3,08

₪ 120,525 - 1,8,10

סה"כ - 255,035 ₪

בעת התשלום הראשון אומדן שכ"ט, שחושב על פי הפרוגרמה הראשונה של משרד החינוך לבניית ביה"ס יסודי שלישי בגבעה הצהובה, היה 552,000 ₪.

ב- 1,807 קיבלה המועצה ממשרד החינוך את עדכון הפרוגרמה. בפרוגרמה נכתב במפורש ש"ביה"ס יתוכנן לבנייה בשלבים לפי מבנה חינוכי מיועד של: 16 כיתות א'-ח', ובתוספת 8 כיתות לחינוך המיוחד".

מנהלת ביה"ס "ראשית" (להלן - "המנהלת") שמונתה לתפקיד בחודש אוגוסט 2007 טענה שבאותו הזמן, ביה"ס שהיה אמור להיבנות בגבעה הצהובה היה ביה"ס רגיל ולא דווקא עבור ביה"ס "ראשית" (דבר שלא מסתדר עם הפרוגרמה של משרד החינוך שדיברה על "... 8 כיתות לחינוך המיוחד").

ב- 5,308 נחתם חוזה הגדלה עם המתכננים, בהתאם להגדלת הפרוגרמה, על סכום של עד 787,000 ₪ מעלותה בפועל של הבנייה, לפי 7.5% מעלות הבנייה בפועל.

הסכום שנרשם בחוזה ההגדלה אינו באמת הסכום האמיתי שאמורים המתכננים לקבל בפועל, אלא הסכום יהיה לפי 7.5% מעלות הבנייה וכמובן שככל שעלות הבנייה (על פי תוצאות המכרז) תהיה גבוהה יותר כך הסכום שיקבלו המתכננים יהיה גבוה יותר. הסכום הני"ל נרשם רק לצורך רישום התשלום למתכננים כחלק מהזמנה ע"ס 787,000 ₪.

מנהלת ביה"ס "ראשית" לא זוכרת מתי היא עודכנה בפעם הראשונה על כך שביה"ס "ראשית" אמור לעבור לגבעה הצהובה, אבל לדבריה במשך כל תהליך התכנון והבנייה ביה"ס התנגד למעבר לגבעה הצהובה והדבר גם היה ידוע לכל הגורמים במועצה, מאחר ולדעת הנהלת ביה"ס, ביה"ס "ראשית" אמור להיות במיקום נפרד משאר בתי הספר במועצה ובסמוך לסדנת "שילוב".

לדברי מהנדס המועצה, מנהל ביה"ס הקודם היה שותף לדיונים ולישיבות בנוגע לתכנון ביה"ס, אולם לדבריו המנהל היה פאסיבי ולא הביע שום דעה לגבי התכנון לא לחיוב ולא לשלילה. בהמשך המנהלת החדשה הייתה גם היא שותפה לדיונים אולם במהלך כל התכנון היא לא הביעה התנגדות למבנה המתוכנן. הביקורת גם לא מצאה שום מסמך שבו מביע ביה"ס את התנגדותו למעבר לגבעה הצהובה / או התנגדות לאופי התוכנית שאמורים היו המתכננים להגיש למועצה.

בכל מקרה תכנון ביה"ס נמשך כרגיל בהתאם לחוזה שנחתם עם המתכננים והמתכננים הגישו למועצה את התוכנית שלהם לבניית ביה"ס, אולם הנהלת ביה"ס "ראשית" לא הסכימה לקבל את התוכנית. כך לדוגמה כתבה מנהלת ביה"ס למנהל אגף החינוך ב- 14,2,08 :

"בתוכנית שהוצגה בפנינו ניכר מיד כי אופי המבנה הכולל מסדרונות צרים וכיתות אשר אינן צמודות קרקע אינו עולה בקנה אחד עם האווירה הכפרית הנדרשת לבית ספרנו ... חסרים מבנים ציבוריים ... המדרגות הרבות המתוכננות אינן מתאימות למזג האוויר ולתלמידים ... אנו מציעים לחשוב מחדש על עצם הרעיון של בנייה בקומות".

ביה"ס השיג תורם (תושב גוש עציון – פירוט מלא בפרק "תרומות"), שהיה מוכן לתרום לטובת הקמת ביה"ס "ראשית" וב- 28,1,09 כתבה המנהלת לתורם :

"חזרתי כעת מפגישה עם ועדת בינוי שהוקמה מתוך ועד ההורים. בישיבה עברנו שוב על התוכנית המוצעת וראינו עד כמה היא לא נובעת משום רעיון או מהות אלא טכנית בלבד ובוודאי שאינה מתאימה כלל לבית הספר שלנו.

שני נושאים שעל הפרק מבחינתנו הם:

1. תכנון חדש של המבנה בגבעה הצהובה מתוך הכרות עם בית הספר אופיו וצרכיו.
2. חשיבה על הקצאת שטח ליד השטח שהוקצה לסדנת השילוב סמוך לנווה דניאל במקום השטח המוצע בגבעה הצהובה. (מתוך הבנה כי הסמיכות לסדנא הכרחית לנו מבחינה מעשית יום- יומית בפעילותינו עם התלמידים ולא רק אידיאולוגית).

ידוע לנו שבקשות אלא לא יהיו פשוטות למקבלי ההחלטות. מדובר בהארכת זמן התכנון (בעיקר כיוון, שבנווה דניאל עדיין לא נמצאה הקרקע וגם אין תביעה מאושרת – הערת הביקורת) ויתכן מאד שמדובר בעלויות גבוהות יותר. אך מצד שני, לא יתכן לבנות בית ספר סתמי אשר לא מאפשר לנו את השילוב הייחודי לנו מבחינת מבנה בסיסי של כיתה, את מפגשי הבוקר, את המרחבים הנדרשים לתלמידים רבים עם הצרכים המיוחדים ואת החלקות החקלאיות לכל כיתה. מעבר לכך פונקציות רבות חסרות בתוכנית הקיימת (כגון אולם ספורט, מקום לכינוסים בית ספריים, בית כנסת ועוד)".

באותו יום ענה ראש המועצה ליו"ר עמותת ביה"ס "ראשית":
"כבר אומר לך שלא נוכל לקבל את בקשות המנהלת. אנחנו עובדים רק לפי הפרוגרמה של
משרד החינוך ומה שהיא מבקשת מתאים לביה"ס פרטי בעל עורף כלכלי של מיליונים. אם
זה המצב, אז נבנה ל"ראשית" ביה"ס אחר. קיבלנו אתמול הרשאה למכרז ואין לי כוונה לוותר
על 5 מלש"ח".

המנהלת טענה שביה"ס לא השיג אף תורם וגם לא ידוע לה על תורם כלשהו שמוכן לתרום לטובת
הקמת ביה"ס חדש לביה"ס "ראשית".

הנהלת ביה"ס טענה שאין באפשרותה לעבוד עם המתכננים הנוכחיים וברצונם להחליפם. מאחר
ולמתכננים היה חוזה עם המועצה (כאשר הסכום שהם קיבלו עד עתה היה פחות ממחצית סכום
החוזה) והתרת החוזה עימם הייתה עולה למועצה הרבה כסף, הוחלט שיוקם צוות היגוי בשיתוף
נציגים של ביה"ס ולאור דרישת ביה"ס יכינו המתכננים (הנוכחיים) 6 חלופות שונות לבניית
ביה"ס וצוות ההיגוי יבחר את החלופה המתאימה ביותר.

הנהלת ביה"ס הייתה שותפה מלאה לתכנון 6 החלופות, כאשר ביה"ס הביא אפילו אדריכל מטעמו
שלווה באופן פעיל ביותר את הכנת החלופות. מנהלת ביה"ס וההנהגה הבית ספרית כולל
האדריכל אפילו נסעו לרמת גן למשרד של המתכננים כדי לדון בחלופות המוצעות.

הכנת החלופות השונות נמשכה ונמשכה עד שב- 10,5,09 כתב מנכ"ל המועצה לראש המועצה:
"הגענו מבחינת לוח הזמנים לקצה הדרך לקראת הכנת מכרז. המשוואה פשוטה: המו"מ עם
אנשי ראשית + קצב העבודה של האדריכל + הבעיות המקצועיות האובייקטיביות של
הפרויקט = משהו שלא רואים את סופו.

בנסיבות אלה לא פלא שעולים פתאום רעיונות "מהפכניים" מסוג "אז אולי בכלל נתכנן
מחדש בנווה דניאל?", על כל ההשלכות המופרכות של הרעיון.
אני מציע, לדרוש ממנהל הפרויקט להגיש לאלתר את החלופות האפשריות שנידונו ובעיקר
את תוספת העלות הכרוכה בביצוע כל אחת מהן, ולהציג אותן בפורום סגור שלנו עם התורם.
לסכם עם התורם על ל"ז צפוף שבו ייתן לנו תשובה לאיזה התחייבות כספית הוא מוכן
להיכנס (אם בכלל), כולל חוזה "בק טו בק" למועצה על הפרשים, כך שנוכל להוציא למשרד
החינוך התחייבות ממשית למימון תוספת הבנייה ובהתאם להתחייבות שהתורם ייתן (או לא)
נצא למכרז במהירות האפשרית".

מי שקורא את מכתבו זה של מנכ"ל המועצה מבין (וכך גם הבינו הגורמים במועצה שהיו מעוררים
בנושא) שסכומי הכסף שהמועצה ציפתה לקבל כתרומה מהתורם הינם סכומים משמעותיים
(מיליוני ₪), דבר שבסופו של דבר התברר כרחוק מאד מהמציאות ומהסכום שתורם התורם בפועל
(50,000 דולר בלבד).

הגזבר ציין בהתייחסותו שידוע לו שבקרן גוש עציון התקבלו תרומות נוספות ושבשעתו הובהר לו שהכספים הנ"ל יעמדו לטובת המועצה לצורך השלמת הוצאות הבנייה החריגות.

ב- 12,5,09 כתב ראש המועצה :

"מבחינתי אין פתיחת שום דיון על מיקום ביה"ס "ראשית". כמו כן אני קוצב מקסימום שבועיים - שלושה לקבלת ההחלטה על החלופה הנבחרת. שבוע אח"כ החלטה על תוספת בינוי ודרך המימון שלהן (אם בכלל). אני רוצה שעד חודש מהיום האדריכל יודע מה לתכנן! אני דורש שלא להיכנס לשום גרעון בפרויקט!!! זכותם של "ראשית" לחשוב אחרת אבל זה המחיר של ביה"ס ממלכתי - האחריות אצלנו! אם הם יחליטו שבשום אופן תוכנית זו לא מתאימה להן - אני בספק אם אוכל להרשות לעצמי את המשך הסמל המועצתי הממלכתי. כל הנ"ל יעשה בהידברות מלאה עם התורם והנהלת המוסד".

הגזבר ציין בהתייחסותו, שלמיטב זכרונו, למועצה היה ברור, שההוצאות על הפרוייקט יהיו מעבר למימון של משרד החינוך וראש המועצה ניסה ללחוץ על ביה"ס "ראשית", כדי שהם יפנימו, שביה"ס אמור יהיה לממן חלק מהגירעון.

ב- 11,6,09 כתבו יו"ר וועד ההורים ויו"ר העמותה לראש המועצה :

"אנו חשים את תמיכתה של המועצה ואת הרצון לעזור ולסייע. עם זאת אנו חשים שלמרות המאמצים הרבים והכנים של אנשי בית הספר יחד עם אנשי המועצה המופקדים על הנושא, להתאים את המבנה והמגרש לצרכיו ורעיונותיו של בית ספר "ראשית" - ניסיונות אלו לא צלחו עקב חוסר התאמה בסיסי הן מבחינת השטח והן מבחינת תכנון המבנה. לאור מציאות זו אנו נאלצים בצער רב לוותר על הקצאת המבנה והקרקה.

יחד עם זאת אנו מעוניינים לקבל את הקצאת סמל המוסד לבית ספר רביעי בגוש עבור "ראשית", תוך שאנו רואים חשיבות גדולה להיות שותפים בתהליכי התכנון והקצאת הקרקע מתחילת הדיונים, כדי להגיע לתוצאות המתאימות ביותר עבור "ראשית", וכן כדי לאפשר את המשך הקשר הצמוד עם הסדנא בכל מקום שהדבר יתאפשר".

המועצה סירבה להיענות לבקשת ביה"ס ולוותר על הקצאת המבנה והקרקה והמשיכה בהכנת תוכנית תכנון חדשה. הדיונים עם ביה"ס לבחירת החלופה המועדפת נמשכו עד שב- 14,12,09 כתב מנהל אגף החינוך למנהלת :

"הנהלת המועצה דנה בחלופות השונות שהוצגו ע"י המתכננים והוחלט לאמץ את החלופה הראשונה שהוצגה על ידם. (פרוסה "אורגנית").

היות ומספר פעמים נאמר על ידכם בפורומים שונים, כי חלופה זו היא המועדפת מצידיכם, **אשמח לקבל זאת בכתב ובהקדם** - בכדי שנצא לדרך לתכנון לפני הגשה למשרד החינוך".

ב- 16,12,09 ענו יו"ר ועד ההורים ויו"ר העמותה למנהל האגף:
"לאחר שקראנו את החומר שהועבר אלינו בנושא החלופות השונות למבנה ביה"ס העתידי,
אנו רואים כי חלופה מספר 1 מתאימה יותר לרוח ביה"ס ולצרכיו המיוחדים הנובעים מאופי
אוכלוסיית התלמידים ומערכת היחסים בביה"ס.
יחד עם זאת, ישנם נושאים אשר עדיין לא קיבלו התייחסות ע"י האדריכל ויש צורך להתמודד
איתם ברמה התכנונית".

בעקבות המכתב הנ"ל כתב מנהל האגף למנהלת:
"קיבלתי את המכתב של העמותה וועד ההורים בנוגע להסכמתם על תכנון חלופה מספר 1.
אין לי ספק, שתוכלו להביע את עמדתכם לאורך כל שלבי התכנון. אבקשך, כמנהלת ביה"ס,
לאשר בחתימת ידך את תוכן המכתב ולפקסו אלי".

ב- 22,12,09 כתבו מהנדס המועצה ומנהל אגף החינוך למנהלת ביה"ס:
"מאחר והחלופה הנבחרת מאפשרת את ביצוע ריצוף וקירוי חללי חוץ משותפים ומעברים בין
הבניינים במועד מאוחר יותר, ומאחר ואין בידי המועצה כל תקציב לבנייה ופיתוח, מלבד
הכספים שיתקבלו ממשד החינוך - התקבלה במועצה ההחלטה להפעיל את התכנון לפי
חלופה זו, בכפוף להודעתכם, כי ידוע לכם, שהמועצה תבנה את בית הספר רק בכספים
שהיא תקבל ממשד החינוך. אשר על כן, עליכם להודיע לנו כי המגבלה הכספית ידועה
ומובנת לכם, ולהתחייב לשאת בכל הוצאה נוספת שתידרש מעבר לתקציב משרד החינוך,
ובכלל זה ריצוף וקירוי מעברים וחללי חוץ משותפים".

למרות הבקשות מצד המועצה, הביקורת לא מצאה מכתב שבו מאשרת מנהלת ביה"ס את
התוכנית, לא הודעה מבית הספר שהמגבלה התקציבית ידועה להם וגם לא התחייבות של ביה"ס
לשאת בכל הוצאה נוספת מעבר לתקציב משרד החינוך, אולם למרות זאת התחילה הבנייה לפי
החלופה שנבחרה וכל הגירעון נפל על כתפי המועצה.

המנהלת טענה שביה"ס מעולם לא נתן את הסכמתו לתוכנית כלשהי לבניית ביה"ס וכן לא ידוע
לה על העלויות הנוספות שנדרשו עקב קבלת תוכנית התכנון החדשה. לדברי המנהלת היא לא
קיבלה שום דרישה מהמועצה שביה"ס יממן את עלויות הבנייה הנוספות.

החלופה התכנונית שנבחרה שונה באופן מהותי מהתכנון הראשוני (שנדחה ע"י ביה"ס), בכך
שהתוכנית הראשונית הייתה של "מבנה סגור" עד שלוש קומות ואילו החלופה שנבחרה הינה
"מבנה פתוח" - ביה"ס פרוס על שטח גדול יותר שלכל היותר יהיה בעל שתי קומות. לדעת חברת
הפיקוח עלות של "מבנה פתוח (פרוס)" יקרה בכ- 20% לעומת "מבנה סגור" וזו אחת הסיבות
העיקריות לגירעון שנוצר בפרויקט.

הביקורת ביקשה להיפגש שוב עם המנהלת כדי להשלים את הבדיקה איתה וכבר נקבעה פגישה. זמן קצר לאחר מכן ביטלה המנהלת בתיאום עם מנכ"ל המועצה את הפגישה. המנכ"ל הסביר לביקורת שהביטול נעשה עקב כך שאין למנהלת מה להוסיף לביקורת וגם אין לה את הזמן לצורך פגישה עם הביקורת, מעבר לזמן שהיא כבר הקדישה לביקורת (הערת הביקורת - פגישה אחת שנמשכה חצי שעה בלבד).

המנכ"ל דרש מהביקורת להעביר למנהלת רשימת שאלות שעליהם היא תענה. הביקורת דחתה בתוקף את הדרישה הנ"ל והסבירה שלא זו דרכה לבדיקה של דברים וגם שישנם שאלות שנגזרות מהתשובה של המבוקר לשאלה הקודמת.

הביקורת רואה בחומרה את העובדה שהמנהלת סירבה להיפגש עם הביקורת למרות שהיא מחויבת לתת לביקורת את כל המידע שיש לה. גם התערבותו של מנכ"ל המועצה בעבודת הביקורת הינה התנהגות פסולה ולאף גורם במועצה אין את הסמכות להתערב בעבודת הביקורת עצמה ובשיטות העבודה של המבקר וכך גם קובע החוק: "המבקר יקבע לפי שיקול דעתו את הדרכים לביצוע ביקורתו".

מנכ"ל המועצה ציין בהתייחסותו שממספר תלונות שהוא ומנהל אגף החינוך קיבלו עלה, ש"המבקר הפריע משמעותית להתנהלות המנהלת והמזכירות וחמור מכך, התנהגות המבקר כונתה ע"י המנהלת בכתב כגובלת "כמעט בהטרדה".

הביקורת דוחה מכל וכל את טענות המנהלת מה גם שהמנהלת לא פנתה למבקר אפילו פעם אחת בטענה כלשהי לגבי התנהלות הביקורת, אלא פנתה ישירות למנכ"ל. לכל עובד יש את ה"זכות" לעבור על הוראות החוק - ולסרב להיפגש עם המבקר ולענות על שאלותיו - שקובעות במפורש: "חברים ועובדים של כל גוף מבוקר, ימציאו למבקר, על פי דרישתו, כל מסמך שברשותם אשר לדעת המבקר דרוש לצרכי הביקורת ויתנו למבקר כל מידע או הסבר שיבקש בתוך התקופה הקבועה בדרישה ובאופן הקבוע בה". למנכ"ל היה אסור להורות למנהלת, שלא להיפגש עם המבקר ובכך לגרום לה לעבור על החוק.

הביקורת פנתה למנהל אגף החינוך בבקשה שיעביר לביקורת את כל הטענות של המנהלת, אולם מנהל האגף בחר שלא להתייחס לבקשה זו.

מאחר והמבקר אינו יכול לבדוק את הטענות נגדו "על הטרדה" (שלא נאמרו ישירות ע"י המנהלת, אלא ע"י המנכ"ל בשמה של המנהלת), היות והוא נוגע בדבר, ממליצה הביקורת, שועדת הביקורת תבדוק את העניין ובסיום הבדיקה תפרסם את מסקנותיה.

במשך הזמן בין הפגישה הראשונה לפגישה השנייה שבוטלה, ניסתה הביקורת לדבר עם המנהלת בטלפון אך המנהלת לא הייתה זמינה אף פעם ולמרות הבקשות של הביקורת היא לא החזירה שום טלפון.

הביקורת ביקשה שהמנהלת תכין את כל החומר שיש ברשות ביה"ס בנוגע למעבר הצפוי של ביה"ס לגבעה הצהובה אך המנהלת לא הכינה את הנדרש ממנה. המנהלת טענה שאין בידה אף מסמך או מכתב או דוא"ל בנושא (למעט מכתב אחד - פירוט בהמשך).

הביקורת מעירה כי כל המכתבים והדוא"ל שצוינו בדו"ח הביקורת מקורם מגורמים שונים במועצה ולא מביה"ס.

חוסר הימצאות המסמכים הנ"ל בביה"ס מצביע על ניהול משרדי (לא פדגוגי) כושל. אי אפשר לנהל ביה"ס ללא סדר וארגון בכל הנושאים הניהולים שאינם קשורים לנושא הפדגוגי ובסופו של דבר הניהול המשרדי הכושל ישפיע גם על הנושאים הפדגוגיים.

מנהלת ביה"ס גם לא התייחסה לטיוטת דו"ח הביקורת שנשלחה אליה. כל ההתנהגות של המנהלת (אי המצאת מסמכים לביקורת, סירוב להיפגש עם המבקר, אי מענה לטלפונים של הביקורת ואי התייחסות לטיוטת הדו"ח), וזאת בנוסף להתנהגותה בעת הכנת תוכניות הבנייה של ביה"ס (כפי שפורטו לעיל), ממחישה את הזלזול של המנהלת במועצה. המבקר אינו אדם פרטי, אלא הוא מייצג את המועצה ומבצע את תפקידו במסגרת עבודתו במועצה.

תמורת הכנת 6 החלופות דרשו המתכננים סכום נוסף של 46,400 ₪. המתכננים טענו שהכנת החלופות אינה מופיעה בחוזה שנחתם איתם ולכן הסכום הנ"ל הינו בנוסף לחוזה. ב- 3,10,10 קיבלו המתכננים את הכסף.

בסה"כ שולמו למתכננים עד למועד זה, 301,435 ₪ שבעצם ירדו לטמיון, מאחר ועכשיו, רק לאחר שנבחרה אחת החלופות, התחילו המתכננים לתכנן מחדש את ביה"ס.

נכון לסוף יוני 2014 קיבלו המתכננים :

תכנון - 776,596 ₪

תכנון קונסטרוקציה - 173,701 ₪

פיקוח עליון - 51,202 ₪

בנוסף לכך קיבלו המתכננים עוד 27,717 ₪ עבור תכנון מיזוג האוויר לביה"ס, מאחר וסעיף זה לא נכלל בחוזה התכנון שנחתם עם המתכננים.

בנייה

ב- 18,8,11 התכנסה ועדת המכרזים כדי לבחור בקבלן שיבנה ביה"ס יסודי 16 כיתות לחינוך מיוחד (ביה"ס "ראשית"). האומדן של המתכננים לבניית ביה"ס הייתה 18,933,186 ₪ לא כולל מע"מ וההתמודדות במכרז נקבעה על פי מתן הנחה מאומדן המתכננים. למכרז הוגשו 8 הצעות מחיר.

ועדת המכרזים החליטה לבחור בקבלן א' תלמי שיפוצים ובנייה בע"מ (להלן – "הקבלן") שהגיש את ההצעה הזולה ביותר. הצעת הקבלן עמדה על 17,365,518 ₪ ללא מע"מ וזאת לאחר מתן הנחה של 8.28% מאומדן המתכננים.

ב- 23,10,11 כתב ראש המועצה למנהל אגף בינוי ותקצוב במשרד החינוך, שהגירעון הצפוי הוא 5,277,025 ₪ והוא ביקש שמשרד החינוך יקציב עוד 3,127,000 ₪ לבית הספר מסעיף תשתיות היקפיות. משרד החינוך לא ענה למכתבו זה של ראש המועצה.

הביקורת תמחה כיצד רק שנתיים וחצי קודם לכן דרש ראש המועצה "שלא להיכנס לשום גירעון בפרויקט" ואילו כעת, כבר ידוע למועצה שהגירעון יעמוד על למעלה מ- 5 מליון ₪.

ב- 15,1,13 חתמה המועצה חוזה עם הקבלן לבינוי שלב א' על סך 10,074,046 ₪ וזאת כיוון שבאותו הזמן, ההרשאה שהיתה בידי המועצה, היתה רק עבור שלב א' בלבד. שלב זה כולל בינוי של 1,521 מ"ר בלבד בתוספת חלקים מהפיתוח. בחוזה צויין גם שלמועצה אין תקציב לביצוע כלל העבודות וכי היא תשלם לקבלן רק כספים שהיא תקבל ממשרד החינוך.

הסיבה שעברה כמעט שנה וחצי מרגע הבחירה של ועדת המכרזים בקבלן הזוכה ועד לחתימה על החוזה עצמו נובעת מכך שרק ב- 4,6,12 אישר משרד החינוך את חתימת החוזה עם הקבלן. לדברי הגזבר מאחר והפרויקט הינו מורכב ביותר היו כל הזמן דיונים עם משרד החינוך עד לקבלת האישור. מזמן קבלת האישור מהמשרד ועד לחתימת החוזה עברה עוד חצי שנה ולדברי הגזבר הדבר נבע לאור זאת, שהיו אי הסכמות בין המועצה לקבלן בנוגע לבנייה, בעיקר בגלל העובדה שמשרד החינוך הקציב באותו הזמן סכומי כסף חלקיים בלבד.

הביקורת מעירה כי סך ההרשאה התקציבית של משרד החינוך עבור שלב א', עמדה על 6.53 מליון ₪. כלומר כבר בעת חתימת החוזה עם הקבלן ידעה המועצה שהפרויקט נמצא בגירעון של כ- 5 מליון ₪. גם אם ניקח בחשבון שבזמן חתימת החוזה עם הקבלן עמד תקציב התב"ר על כ- 9 מליון ₪ (כולל העברה של 2 מליון ₪ מהתקציב הרגיל), אז הגירעון עומד על למעלה מ- 2.5 מליון ₪, שהרי ע"פ החוזה, אמור היה הקבלן לקבל עבור שלב א' כ- 11.7 מליון ₪ (כולל מע"מ). זו הסיבה שבחודש אפריל 2013 אישרה מליאת המועצה לקיחת הלוואה של 3 מליון ₪ לכיסוי הגירעון.

ב- 5,2,13 קיבל הקבלן צו התחלת עבודה מהמועצה. תקופת הביצוע נקבעה ל-12 חודשים. למרות זאת בחודש פברואר 2014 עדיין לא סיים הקבלן את בניית שלב א' של הפרויקט.

לאחר שהמועצה קיבלה ממשרד החינוך את ההרשאה התקציבית לכל המבנה (2,900 מ"ר) חתמה המועצה ב- 1,5,14 על תוספת לחוזה עם הקבלן לביצוע העבודות של שלב ב' ושלב ג' על סכום של 7,641,472 ₪. סה"כ עלות החוזה עם הקבלן (ללא מע"מ) - 17,715,518 ₪ וכ- 21 מליון ₪ כולל מע"מ.

נכון לאוגוסט 2014 קיבל הקבלן 6.8 מליון ₪ וסה"כ ההוצאות בתבר (כולל פיקוח, תכנון, תכנון נוף, תכנון כביש וכו') 9.1 מליון ₪.

להערכת הגזבר בסופו של הפרויקט, סך ההוצאה תהייה גבוהה בכ- 7 עד 8 מליון ₪ מעבר לתקציב המאושר נכון להיום ע"י משרד החינוך וגם אם משרד החינוך ייתן למועצה תוספת תקציבית עבור הפרויקט עדיין תצטרך המועצה למצוא מקורות תקציביים אחרים למימון הגירעון בפרויקט.

בעקבות השמועות על כך שביה"ס "ראשית" אינו מעוניין לעבור למבנה שנבנה כעת בגבעה הצהובה (ראה פירוט בפרק – השלכות לעתיד), בדקה הביקורת עם מהנדס המועצה האם ניתן במצב הבנייה שבו נמצא מבנה ביה"ס כעת, לשנות את המבנה כך שהוא יוכל להתאים לביה"ס רגיל ולא דווקא לביה"ס שכולל כיתות לחינוך מיוחד ובהתאם לכך כאמור, גם עלות הבנייה והגירעון יקטנו.

לדברי מהנדס המועצה, מאחר והקבלן סיים את בניית השלד, לכן אין עוד שום אפשרות לשנות את תוכנית ביה"ס וכל ביה"ס רגיל שיאכלס את הבניין, ייחנה למעשה מתכנון ותוספות רבות אשר יועדו מלכתחילה לביה"ס ניסויי לחינוך מיוחד (כפי שהגדיר משרד החינוך את ביה"ס "ראשית") ושלא היו נבנות אילו המבנה היה מתוכנן עבור ביה"ס רגיל.

שכר דירה

חלק מהמבנים של ביה"ס "ראשית" שייכים לקיבוץ ראש צורים ותמורת השימוש בהם משלמת המועצה שכר דירה לקיבוץ:

שנת 2010 - 278,795 ₪

שנת 2011 - 288,934 ₪

שנת 2012 - 325,863 ₪ *

שנת 2013 - 261,686 ₪ **

שנת 2014 - 188,161 ₪ ***

* - בשנת 2012 נוסף עוד מבנה של הקיבוץ לשימוש ביה"ס. את המבנה קיבל ביה"ס מתחילת חודש ספטמבר, כך שנוסף תשלום לקיבוץ עבור השימוש במבנה למשך 4 חודשים.

** - בשנת 2013 הכספים ששילמה המועצה לקיבוץ היו עבור החודשים ינואר- אוגוסט (כ- 33,000 ₪ כל חודש).

*** - בשנת 2014 הכספים ששילמה המועצה לקיבוץ היו עבור החודשים מרץ עד יולי (כ- 33,000 ₪ ש"ח כל חודש).

כאמור, בחודשים ספטמבר 2013 – פברואר 2014 לא שילמה המועצה שכ"ד לקיבוץ עבור מבני ביה"ס. הגזבר הסביר לביקורת שבחודשים הנ"ל העבירה המועצה את הכסף לביה"ס וביה"ס שילם את שכ"ד לקיבוץ. לדברי הגזבר הפסקת תשלום שכ"ד ישירות מהמועצה לקיבוץ, נבעה רק משינוי שיטת הרישום ואותו הסכום, במקום שהוא ישולם ישירות לקיבוץ, הועבר לביה"ס והוא שילם אותו לקיבוץ. מאותה סיבה החל מחודש מרץ 2014 חזרה המועצה לשלם את שכ"ד ישירות לקיבוץ.

בבדיקה של הביקורת נמצא כי מבנה אחד שביה"ס משתמש בו לא אושר ע"י מנהל אגף החינוך ולכן המועצה לא שילמה עבורו את שכ"ד שהקיבוץ ביקש. מנהלת עמותת ביה"ס הסבירה לביקורת שהיא השעתה את התשלום הנ"ל עד שיעשה בירור מי צריך לשלם את שכ"ד הזה.

המועצה מקבלת החזר ממשרד החינוך עבור שכ"ד שהיא משלמת עבור שכירת המבנים של ביה"ס "ראשית" אולם ההחזר אינו מלא והוא אינו מכסה את סך העלות. כך לדוגמה בשנה"ל תשע"ב שילמה המועצה 293,650 ₪ וההחזר ממשרד החינוך היה רק 196,246 ₪. בשנה"ל תשע"ג היו הסכומים בהתאמה 358,369 ₪ ו- 214,302 ₪.

לדברי הגזבר בעקבות הוראה של ראש המועצה החל מחודש ספטמבר 2014 הפסיקה המועצה לשלם לקיבוץ את שכ"ד עבור מבני ביה"ס והמועצה גם הפסיקה להעביר כסף לביה"ס עבור תשלום שכ"ד. המועצה רק תעביר לביה"ס את הכסף שהיא מקבלת ממשרד החינוך עבור השכרת המבנים ואת ההפרש יצטרך ביה"ס לממן בעצמו.

הביקורת לא רואה מהיכן יוכל ביה"ס לממן את ההפרש הנ"ל שכאמור בשנה"ל תשע"ג עמד על כ- 146,000 ₪. להערכת הביקורת ביה"ס לא יוכל למצוא מקור תקציבי לכך והתשלום ייפול בחזרה על כתפי המועצה.

המשך הישארות ביה"ס במקומו הנוכחי יעלה (ולא משנה למי) מאות אלפי ₪ בשנים הקרובות עד שביה"ס יעבור למקום אחר.

תרומות

בשנת 2011 קיבלה קרן גוש עציון שתי תרומות עבור ביה"ס "ראשית". הראשונה ע"ס 125,000 דולר מתורם בארה"ב ו- 50,000 דולר מתורם תושב גוש עציון. עם התורם בארה"ב חתמה הקרן חוזה ב- 10,11,11 ובו סוכם שהתרומה תינתן אך ורק עבור בניית מבנה קבע לביה"ס שכולל בתוכו ילדים עם מוגבלויות קשות. התוכנית שהוצגה לתורם היתה התוכנית של המבנה בגבעה הצהובה. כלומר מדובר בעצם על ביה"ס "ראשית". גם התרומה של תושב גוש עציון ניתנה עבור מבנה קבע לביה"ס.

מאחר וביה"ס "ראשית" לא יעבור בסופו של דבר למבנה שנבנה כעת בגבעה הצהובה לא יכולה הקרן להעביר את הכסף למועצה עבור הבנייה וגם לא עבור שום מטרה אחרת למעט מבנה קבע לביה"ס "ראשית" (כשהוא ייבנה).

בחודש ספטמבר 2014 ערכה המועצה מדידה בישוב גבעות עבור השטח המיועד לביה"ס "ראשית". המדידה נעשתה על פי הוראת ראש המועצה לאגף הנדסה "להערך לתכנון העברת ביה"ס לגבעות". התורם תושב גוש עציון הסכים להעביר 14,000 ₪ מסך תרומתו עבור המדידות למרות שכרגע לא מדובר על מבנה קבע אלא על מבנים יבילים.

מהנדס המועצה ציין בהתייחסותו שבמקום הנ"ל (בגבעות) טרם אושרה תכנית בניין עיר (תב"ע) ולא ניתן לתת שם היתרי בנייה.

השלכות לעתיד

לפני מספר חודשים התחילו לרוץ שמועות במועצה שביה"ס "ראשית" הודיע למועצה שהוא אינו מעוניין לעבור למבנה שנבנה בגבעה הצהובה. בהתחלה טענה המנהלת שלפני שנתיים הודיע ביה"ס למועצה שהוא אינו מעוניין לעבור למבנה שנבנה בגבעה הצהובה. למרות בקשות הביקורת, המנהלת לא מצאה את המכתב הנ"ל וגם בלשכת ראש המועצה לא נמצא המסמך.

מאוחר יותר טענה המנהלת שהמכתב לא נשלח לפני שנתיים אלא ב- 14,1,16 (המכתב הזה כן נמצא) ובו כתבו נציגי ביה"ס למועצה:

"לאור ניתוח המצב והאפשרויות העומדות בפנינו ובעקבות הרצון להיות שותפים מרכזיים בקמפוס ייחודי של השילוב בגוש עציון, אנו פונים אליך בבקשה לפעול למען הקמת מבנה קבוע של בית ספר "ראשית" בגבעות".

הביקורת תמהה האם הנהלת ביה"ס לקחה בחשבון במסגרת השיקולים שלה, שלא לעבור למבנה שנבנה בגבעה הצהובה, גם את רצון הורי התלמידים ודעתם, האם נערך משאל בקרב ההורים? האם הנהלת ביה"ס הסבירה להורים - שבמקום שבשנה הבאה ילמדו התלמידים בביה"ס חדש עם כיתות מיוחדות, חצרות וציוד חדיש- ימשיכו התלמידים ללמוד במבנים ישנים ובקרוואנים למשך זמן לא ידוע? לדעת הביקורת מין הראוי שגם כאשר תצטרך המועצה להחליט האם ביה"ס "ראשית" יעבור לגבעה הצהובה או לא, היא תיקח בחשבון את עמדת הורי תלמידי ביה"ס "ראשית".

לביקורת לא ברור מדוע דווקא במועד זה נשלח המכתב למועצה? מה פירוש "לאור ניתוח המצב והאפשרויות העומדות בפנינו? ומה הייתה תשובת המועצה למכתב זה של ביה"ס?

אם אכן המכתב הראשון בנושא אי המעבר של ביה"ס "ראשית" לגבעה הצהובה נשלח למועצה כבר לפני שנתיים והדבר היה מקובל על המועצה, היה אפשר באותו הזמן לעצור את הכל (שהרי הבנייה עדיין לא החלה), לחזור לתוכנית המקורית של המתכננים (ביה"ס "סגור") ולבנות ביה"ס שיוכל להתאים לכל ביה"ס ולאו דווקא לביה"ס עם כיתות לחינוך מיוחד. עלות הבנייה הייתה קטנה יותר והגירעונות (אם בכלל) היו קטנים וגם משרד החינוך היה מקבל את זה שביה"ס יהיה ביה"ס רגיל והוא היה מקטין אומנם את הרשאות התקציביות אך המהלך היה מתקבל על ידו.

לדברי מהנדס המועצה כבר בחודש אוגוסט 2012, עלה הרעיון שביה"ס יעבור לישוב גבעות ולא לגבעה הצהובה והוא כתב לראש המועצה שהכנת פרוגרמה חדשה לביה"ס רגיל יחייבו תכנון מחדש ויידרש לכך זמן רב שעלול לערוך כשנה כולל עלויות תכנון חדשות. המהנדס הוסיף שאיתור מקום לביה"ס "ראשית" בגבעות יחייב תכנון תב"ע חדשה ואישור מחדש של שר הביטחון. לאחר שתאושר התב"ע לבית הספר וינתן למועצה הסכם חכירה ממנהל מקרקעי ישראל למגרש, תגיש המועצה את "מסמכי הקרקע" למשרד החינוך ורק אז יאשר המשרד את התכנון.

ראש המועצה ציין בהתייחסותו, שבפגישות עם המהנדס היה ברור למועצה שאם חוזרים אחורה ומוותרים על התכנון הקיים, הדבר לא יתקבל בעין טובה במשרד החינוך והוא יעביר את המועצה ל"סוף הרשימה" מבחינה תקציבית וגם לא יממן את התכנון החדש.

הביקורת לא מצאה שום מסמך, מכתב, סיכום דיון או החלטה כלשהיא מ-3 השנים האחרונות בנוגע למעבר של ביה"ס "ראשית" לגבעה הצהובה. כאמור, המנהלת טענה שאין שום מכתב (למעט המכתב מינואר 2014), גם באגף החינוך לא נמצא שום מסמך ולדברי מנהל האגף, הקשר בין ביה"ס למועצה בנוגע למעבר, נעשה בעיקר ישירות מול ראש המועצה ולא מולו והוא רק היה מיועד על כך. הבעיה היא שגם בלשכת ראש המועצה לא נמצא אף מסמך בנושא.

לדברי מנהל אגף החינוך, הוא זוכר שבאחת הישיבות אצל ראש המועצה עלה הנושא, אולם הוא לא זוכר מתי והוא גם לא קיבל את סיכום הדיון.

לדברי המנהל המועצה עדיין לא החליטה איזה ביה"ס יעבור למבנה החדש ולקראת סיום הבנייה יתקיים דיון בנושא בוועדת החינוך ובמידת הצורך גם במליאת המועצה.

הביקורת מצאה שבחודש מאי 2014 כתב מהנדס המועצה למנהלי הפרוייקט ש"בהמשך להחלטה לאכלס בשנת הלימודים הבאה את ביה"ס "אורות עציון" בבניין הנבנה, יש להתאים את גמר הבניין לשלבים בהתאם לצורך".

כחודש לאחר מכן כתב מנהל אגף החינוך למהנדס: "בהמשך לשיחת המסדרון ביננו, תעביר אלי בבקשה משהו שיאפשר לי לדעת כמה חדרים יש במבנה החדש שהיה (ההדגשה של הביקורת) מיועד ל"ראשית". חברי מליאה באו בטענות לראש המועצה על כך שהמבנה החדש כבר הובטח ל"אורות עציון" והוטל עלי לבדוק את האפשרויות השונות בהתאמה בין צורך בכיתות לבין מה שיש בבניין זה, לקראת דיון מסודר". המהנדס ענה לו שהבניין מכיל 2,900 מ"ר לעומת 1,700 מ"ר בפרוגרמה לביה"ס רגיל של 16 כיתות ולכן זה לא ביה"ס רגיל.

מנהל האגף ציין שבביה"ס "כרמי יהודה" יש כרגע 7 כיתות של חינוך מיוחד ולכן ישנה אפשרות שביה"ס זה יעבור בסופו של דבר לבניין החדש.

בתשובה לשאלת הביקורת מה עמדת אגף החינוך במועצה ביחס להודעת ביה"ס "ראשית" כי הוא אינו מעוניין לעבור לגבעה הצהובה? ענה המנהל שאין לו דעה בנושא, מאחר והוא לא היה שותף לכל התהליך כולל שלב התכנון והוא לא יודע מה הייתה עמדת ביה"ס לכל אורך הדרך.

המנהל הוסיף שהוא המליץ למנהלת ביה"ס כן לעבור למבנה בגבעה הצהובה ברגע שביה"ס יהיה מוכן, כאשר לדבריו ראש המועצה הבטיח שהוא יפעל כדי שביה"ס יעבור בעתיד לישוב גבעות בצמידות לסדנא. המנהלת לא קיבלה את ההמלצה הזאת.

הביקורת תמהה כיצד יתכן שמנהל אגף החינוך שאמון על כל נושא החינוך במועצה ושמכהן בתפקידו כבר למעלה משלוש שנים, עדיין לא הספיק ללמוד את הנושא, לברר את הדברים עם גזבר המועצה ומהנדס המועצה, להיפגש עם מנהלת ביה"ס ולשמוע ממנה מה הייתה עמדת ביה"ס לכל אורך התהליך? מהי עמדת ביה"ס כעת? וכיצד שני הדברים מסתדרים? ולגבש עמדה בנושא, שהוא נושא מהותי ביחס לחינוך תלמידי המועצה לשנים הבאות.

ההרשאות התקציביות שמשרד החינוך אישר למועצה מיועדות עבור ביה"ס שכולל כיתות לחינוך מיוחד ועם סמל מוסד של ביה"ס "ראשית". במידה וביה"ס אחר יעבור למבנה כמובן שסמל המוסד שלו יהיה בהתאם לאותו ביה"ס ולא סמל מוסד של ביה"ס "ראשית".

להערכת המנהל כאשר תודיע המועצה למשרד החינוך שביה"ס אחר נכנס למבנה, הדבר לא יתקבל בעין יפה במשרד החינוך אולם בסופו של דבר המשרד יאשר את המהלך.

הביקורת שותפה לדעה שהמשרד יאשר את המהלך אולם לדעת הביקורת יחסי האמון שקיימים היום בין המועצה למשרד החינוך ייפגעו ובעתיד משרד החינוך יבדוק כל בקשה של המועצה בשבע עיניים כדי להיות בטוח שלא "עובדים" עליו פעם נוספת ויכול להיות שתהיה פגיעה מצד התקציבים שהמשרד מאשר למועצה.

מאחר וביה"ס "ראשית" לא יוכל להישאר במקומו הנוכחי (בשל הגידול במספר התלמידים ובשל התנגדות קיבוץ ראש צורים) תצטרך המועצה לבנות בעתיד, במקום שעדיין לא הוחלט ביה"ס חדש ל"ראשית". לדעת הביקורת ביה"ס החדש לא ייבנה כביה"ס רגיל אלא יהיה בנוי בהתאם לדרישות של ביה"ס "ראשית" ולאור ניסיון העבר, מבנה זה יהיה יקר בהרבה מעלות הבנייה של ביה"ס רגיל.

לביקורת קשה לראות איך משרד החינוך יאשר עוד בניית ביה"ס לחינוך מיוחד עם תקציבים והרשאות מוגדלות וזאת לאחר שהוא אישר בעבר תקציבים גדולים לבניית ביה"ס לחינוך מיוחד ולכן נראה לביקורת שהתקציבים שיאושרו למועצה יהיו לבניית ביה"ס רגיל.

להערכת מנהל אגף החינוך ביה"ס "ראשית" יסתדר גם עם התקציבים שמשרד החינוך יאשר לבניית ביה"ס "רגיל". גם במקרה זה הביקורת חולקת על מנהל אגף החינוך ולדעתה עלות הבנייה תהיה גבוהה בהרבה מהתקציבים שמשרד החינוך יאשר והמועצה תצטרך למצוא מקורות כספיים למימון הבנייה.